

Vykypěl, Bohumil

[Furdík, Juraj. Slovenská slovo tvorba: (teória, opis, cvičenia) ; Furdík, Juraj. Život so slovo tvorbou a lexikológiou: výber štúdií pri príležitosti nedožitých sedemdesiatin]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 2008, vol. 57, iss. A56, pp. 278-

ISBN 978-80-210-4617-7

ISSN 0231-7567

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100765>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Juraj Furdík: Slovenská slovtvorba (teória, opis, cvičenia). Editor: Martin Ološtiak. Prešov: Náuka 2004. 200 s. ISBN 80-89038-28-X. 180 Sk

Juraj Furdík: Život so slovtvorbou a lexikológiou. Výber štúdií pri príležitosti nedožitých sedemdesiatin. Editori: Martin Ološtiak a Lucia Gianitsová-Ološtiaková. Košice: Vydavateľstvo LG 2005. 475 s. ISBN 80-969447-5-4. 270 Sk

Před lety jsem si v jednom bratislavském antikvariátě šťastnou náhodou koupil útlou knížku *Slovtvorná motivácia a jej jazykové funkcie* (Levoča 1993) od Juraje Furdíka (1935–2002). S velkým požitkem jsem pak četl například inspirativní úvahy autorovy o vztahu centra a periferie jazykového systému a slovtvorné motivace (aktuální v dnešních ikonistických, gramatikalizačních a funkcionalistických diskusích!). Proto jsem byl velmi potěšen nedávným posthumním vydáním dvou Furdíkových knih. První z nich, *Slovenská slovtvorba*, je koncipována jako vysokoškolská učebnice pro kurs slovtvorby slovenštiny. Představuje ale více než to: je shrnutím Furdíkovy slovtvorné teorie. Druhá kniha je výběr z Furdíkových spisů, zejména slovtvorných, ale i jiných, některých dokonce dosud nepublikovaných (obsahuje i kompletní bibliografii autora). Oba svazky podněcují k přemýšlení o nejedné otázce, o níž se v nich pojednává. Při četbě *Slovenské slovtvorby* si člověk především připomíná, jak by bylo užitečné podrobnější srovnání „slovenské“ (Furdíkovy i Horeckého) a „české“ (Dokulilovy) strukturní slovtvorby. Mezi texty obsaženými ve výběru pak například nacházíme velmi důležitý rukopisný text o pozoruhodné temaristické sémiologické teorii Ludovíta Nováka nebo příspěvek zajímavým způsobem zařazující Eugena Paulinyho do kontextu slovenské jazykovědy.

Juraj Furdík byl jedním z řady zajímavých slovenských lingvistů a nelze než velmi poděkovat editorům za pečlivé vydání jeho dvou knih a zároveň ovšem i vyslovit naději, že se jim snad podaří vydat také výběr z Furdíkova díla v některém ze světových jazyků. Bylo by to více než záslužné. Ostatně i jiní slovenští jazykovědci by si takový výběr zasloužili, na prvním místě Furdíkův někdejší kolega na Prešovské univerzitě Ludovít Novák, od jehož narození letos uplyne právě sto let.

Poznamenejme ještě, že obě knihy lze objednat na internetové adrese <http://olostiak.webz.cz/nauka.html>.

Bohumil Výkypěl

František Čermák (ed.): Slovník Karla Čapka. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2007, 714 str. (ISBN 978-80-7106-915-7)

„Chtěl bych umět napsat vše, co dovedeš vyjádřit; chtěl bych užít aspoň jedinkrát všech krásných, určitých, živoucích slov, která jsou v tobě,“ říká Karel Čapek ve *Chvále řeči české* (*Marsyas*; poprvé pod názvem *Řeč a literatura*, LN 1927). Na otázku, kolik slov velikán české literatury a mistr české řeči ve své tvorbě skutečně užil, známe dnes už přesnou odpověď. Přináší ji detailní kvantitativní popis Čapkova lexikonu v práci kolektivu Ústavu Českého národního korpusu *Slovník Karla Čapka*. Slovník vychází jako první svazek řady Korpusová lexikografie, v níž Nakladatelství Lidové noviny hodlá postupně představit slovní zásobu významných autorů či období české kultury; následovat by měl slovník mapující jazyk Bohumila Hrabala.

Slovník Karla Čapka se opírá o korpusové zpracování v podstatě kompletního souboru Čapkových textů obsahujícího zhruba dva miliony tři sta tisíc textových slov. Mj. se z něj můžeme dozvědět (s. 676-678), že v celém sledovaném Čapkově díle se vyskytlo téměř sedmdesát tisíc různých slov (lemmat), že téměř dvacet osm tisíc lemmat se objevilo pouze jednou, tedy v roli hapaxů, že z hlediska první stovky nejfrekventovanějších slov se Čapkův jazyk příliš neliší od současné češtiny reflektované korpusem SYN2005 (diferenčních je jen šestnáct slov, např.: *pan, myslet, noviny*) apod. To jsou však pouze nejobecnější výsledky práce. Podívejme se na *Slovník Karla Čapka* detailněji a v širších souvislostech.